

Prof. dr hab. Piotr Łaski

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu Szczecińskiego

Ul. Narutowicza 17A

70 – 240 Szczecin

Recenzja naukowa

Recenzenta naukowego w postępowaniu w sprawie
nadania lub odmowy nadania stopnia naukowego
doktora habilitowanego dr Annie Dąbrowskiej

W związku z Uchwałą nr 196 I / 2022 r. Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie z dnia 20 kwietnia 2022 r. nr WPIP -95/2022, mocą której powołano mnie na recenzenta dorobku naukowego Pani dr Anny Dąbrowskiej w postępowaniu habilitacyjnym w sprawie nadania lub odmowy nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego Pani doktor, w tym również sporządzenia recenzji naukowej na podstawie przedłożonej przez habilitantkę monografii naukowej p.t. „ Regionalne trybunały praw człowieka – analiza prawno porównawcza „. Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2021, ss.340, będącej osiągnięciem naukowym w dyscyplinie naukowej: prawo w rozumieniu art.221ust. 8 Ustawy z dnia 20.07.2018Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, (Dz.U.2021, poz.478 z dnia 16.03.2021) stwierdzam co następuje: u podstaw tytułowego zagadnienia legło przekonanie, że ujęta w monografii tematyka należy do rzadko omawianych zagadnień koncentrujących się wokół prawno porównawczej analizy regionalnych trybunałów praw człowieka, będących we współczesnym świecie głównymi instrumentami regionalnych systemów ochrony praw jednostki. Istotnym celem monografii jest analiza struktury i funkcjonowania w praktyce regionalnych trybunałów z jednoczesnym wyjaśnieniem przyczyn konwergencji i rozbieżności w ich działalności. Wynika to z faktu, iż trybunał europejski jest sądem o permanentnym działaniu, zaś trybunały pozaeuropejskie działają w trybie sesyjnym.

Mając na uwadze, jak ważną rolę dla wartości poznawczej monografii mają metody badawcze Autorka podkreśla, że dokonując wyboru metodologii odwołuje się, celem osiągnięcia zamierzonego rezultatu badawczego, do następujących metod: historycznoprawnej, prawno porównawczej, dogmatycznej – egzegetycznej oraz funkcjonalizmu prawniczego. Wymienionym założeniom została podporządkowana struktura monografii składająca się z sześciu rozdziałów, Zakończenia i Bibliografii zawierającej wykaz literatury oraz źródeł.

Rozdział pierwszy monografii o charakterze teoretycznym, zatytułowany „Geneza i podstawy prawne funkcjonowania regionalnych trybunałów praw człowieka”, stanowiąc podstawę do dalszych rozważań, przedstawia procesy, które doprowadziły do utworzenia „na poszczególnych kontynentach „ (s.15) trybunałów praw człowieka, co nie do końca jest prawdziwe. Brakuje regionalnych trybunałów praw człowieka na kontynencie azjatyckim oraz Australii i Oceanii. Autorka przedstawiła analizę ograniczoną do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z siedzibą w Strasburgu (Francja), działającego w oparciu o Europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z piątego listopada 1950 r., Międzyamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka z siedzibą San Jose (Costa Rica), działającego na podstawie Amerykańskiej Konwencji Praw Człowieka z 22 listopada 1969 r. i Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów z siedzibą w Aruszy (Zjednoczona Republika Tanzanii), funkcjonującego na podstawie Afrykańskiej karty praw człowieka i ludów a 27 czerwca 1981 r.

Omawiając uwarunkowania tworzenia regionalnych trybunałów praw człowieka podkreśla się rolę rządowych organizacji międzynarodowych, „ które, za sprawą swojej działalności, doprowadziły do uformowania się, na podstawie umowy międzynarodowej, regionalnych systemów ochrony praw jednostki , mających stanowić uzupełnienie uniwersalnego systemu Narodów Zjednoczonych”. Zatem systemu opartego o zasadę rządów prawa i gwarantowania podstawowych praw wszystkim ludziom bez względu na: rasę, kolor skóry , religię czy przynależność państwową.

Autorka zasadnie akcentuje, iż bezpośrednią przyczyną powołania regionalnych trybunałów praw człowieka, a więc sądów o stałym charakterze, było wyodrębnienie się w sferze prawnomiędzynarodowej międzynarodowego prawa praw człowieka, czego następstwem stało się dążenie do utworzenia mechanizmów kontrolnych przestrzegania praw jednostki, stanowiąc dopełnienie regionalnych systemów praw człowieka.

Kolejną kwestią podnoszoną w pracy, to reperkusje związane z ogromem cierpień jednostki, które dotknęły ją w minionej II wojnie światowej, nader licznych powojennych konfliktów o międzynarodowym i nie międzynarodowym charakterze, powodujące radykalną zmianę w podejściu społeczności międzynarodowej do ochrony praw człowieka. Polega ona na przyjęciu, iż prawa człowieka powinny być przedmiotem troski całej społeczności międzynarodowej, a nie tylko poszczególnych państw. Zewnętrznym tego przejawem jest fakt , że przedmiotowa materia stała się statutowym celem regionalnych systemów ochrony praw człowieka, a pierwowzorem , jak podkreśla Autorka, dla systemów pozaeuropejskich są rozwiązania europejskie.

Zgadzam się ze stanowiskiem habilitantki, że odmienne uwarunkowania regionalne, w tym stwierdzenie, że działania regionalnego organu sądowego oznaczać mogą naruszenie suwerenności państw należących do danego regionu, a także ingerencję w ich wewnętrzne sprawy. Spowodowało to, że działalność trybunałów nie do końca jest postrzegana jako wyraz skutecznej ochrony jednostki przed naruszeniem jej wolności i praw ze strony państwa.

Rozdział drugi monografii o charakterze porównawczym traktuje o strukturze organizacyjnej wymienionych w rozprawie trybunałów, statusie prawnym zasiadających w nim sędziów oraz kryteriach jakim powinni oni odpowiadać , jak i procedurze ich wyboru. Omawiając ostatnią kwestię wyboru sędziów – Autorka podkreśla, że jest on dwuetapowy, z których pierwszy sprowadza się do przedstawienia listy kandydatów, drugi – do oceny ich zawodowych kwalifikacji. Zarazem, jest to

postępowanie nie stroniące od aspektów politycznych, powodując, że procedura nominacji, następnie wyboru na stanowisko sędziego trybunału jest procesem w istotnej mierze politycznym, przeto nie zawsze przejrzystym. W związku z tym, co zasadnie akcentuje Autorka, zachodzi konieczność zmiany wyłaniania sędziów, która powinna polegać na tym, by to nie rządy państw, lecz niezależne organy lub niezależne od władz państwowych instytucje proponowały kandydatów na sędziów trybunałów, jako że przedstawiciele rządów z reguły proponują kandydatów podzielających ich poglądy polityczne.

W dalszych wywodach Autorka słusznie zauważa, że model międzyamerykańskiego, jak i afrykańskiego trybunału praw człowieka wzorowany jest na rozwiązaniach przyjętych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, jako najbardziej efektywnym spośród regionalnych trybunałów praw człowieka. Podkreślając elementy wspólne związane z działalnością trybunałów słusznie stwierdza, iż sędziowie trybunałów mają jedną wspólną cechę – odgrywają fundamentalną rolę w dokonywaniu wykładni prawa międzynarodowego, jak i jego stosowania przez państwa.

Następny (trzeci) rozdział rozprawy traktuje o kompetencji i jurysdykcji trybunałów.

Autorka w sposób poprawny objaśnia istotne dla tej części monografii pojęcia : „kompetencja” i „jurysdykcja „, wyjaśniając ,iż pierwsze z nich odnosi się do prawidłowości wykonywania jurysdykcji, czyli zdolności do decydowania w konkretnej sprawie w sposób ostateczny, drugie natomiast pojęcie dotyczy zdolności trybunału w sferze wyznaczników *ratione personae, materiae, loci et temporis*.

Właściwie akcentuje, iż trybunały działają na wniosek uprawnionych podmiotów i po wyczerpaniu przez nie toku postępowań wewnątrzpaństwowych. Krąg podmiotów uprawnionych do wnoszenia skargi jest każdorazowo wskazany w umowie międzynarodowej, a są nimi w kręgu europejskim : jednostka, grupa jednostek, organizacje pozarządowe. Podobne rozwiązania przewiduje system międzyamerykański , dopuszczając zarazem funkcjonowanie *actio popularis* czyli wnoszenie skargi przez jednostkę mającą zdolność procesową. Najszersze zaś rozwiązania w omawianej kwestii funkcjonują w systemie afrykańskim, umożliwiając składanie skargi przez jakikolwiek uprawniony podmiot.

Omawiając funkcje trybunałów zasadnie podkreśla się, iż oprócz wyrokowania, mamy również do czynienia z wydawaniem przezeń opinii doradczych, formalnie prawnie niewiążących, tym niemniej istotnych z uwagi na mniej rygorystyczne wymogi przy ich wydawaniu. Znaczenie ich polega na dokonywaniu prawidłowej wykładni regionalnych traktatów odnoszących się do praw jednostki i tym samym lepszym zrozumieniu ich meritum.

Habilitantka podkreśla również, że o ile „jurysdykcja doradcza Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ma ograniczony charakter, o tyle ma ona szeroki zakres w działalności pozostałych trybunałów, w tym szczególnie międzyamerykańskiego, który wydał najwięcej opinii doradczych.

Przechodząc do czwartego rozdziału monografii w którym to habilitantka traktuje o postępowaniu przed trybunałami praw człowieka , uważam za zasadne, że wartość naukowa omawianego fragmentu rozprawy polega na wnikliwym ukazaniu podobieństw, jak i różnic w procedowaniu spraw, obejmującym tak procedurę pisemną , jak i wywody ustne. Różnica , podnoszona przez habilitantkę, sprowadza się do tego, iż w systemie europejskim trybunał jest

jedynym organem rozpoznającym merytorycznie skargę, natomiast w pozostałych systemach trybunały wykonują powierzoną im jurysdykcję współpracując z odpowiednimi komisjami, za pośrednictwem których składa się skargę.

Analiza powyższego fragmentu rozprawy, skłania mnie do wyrażenia pełnej akceptacji naukowych wywodów habilitantki :

- trzy regionalne trybunały są uprawnione do wydawania wyroków wiążących pod względem prawnomiędzynarodowym, inaczej ujmując : są one międzynarodowymi zobowiązaniami prawnymi,

- cechą wspólną trzech systemów procedowania jest również możliwość zgłaszania przez sędziów trybunałów zdań odrębnych (votum separatum), co jest istotne , jako że za sprawa zdań odrębnych ujawnia się sposób interpretowania co do zasady prawa międzynarodowego,a w szczególności praw jednostki,

- kolejną cechą wspólną w procedowaniu jest możliwość polubownego zakończenia postępowania,

-uwzględniając ogólna zasadę ostatecznego charakteru wydanego orzeczenia, czyni się niekiedy wyjątek od niej, polegający na wznowieniu postępowania w sytuacji, gdy jedna ze stron wystąpi z odpowiednim wnioskiem w razie ujawnienia się nowych okoliczności nieznanymi stronie w dacie wyrokowania,

- rozdzźwięk jest natomiast widoczny w kwestii odnoszącej się do możliwości weryfikacji rozstrzygnięć, przewidzianej jedynie w procedurze europejskiej i afrykańskiej, nie zaś międzyamerykańskiej.

Rozdział piąty przedstawionej rozprawy dotyczy ściśle prawnego charakteru zapadłych rozstrzygnięć oraz nadzoru nad wykonywaniem wyroków trybunałów.

Dalej uważam, iż prawnomiędzynarodową wartością tego fragmentu rozprawy jest jasne stwierdzenie, że działalność trybunałów praw człowieka w praktyce napotyka na trudności związane z wdrażaniem w życie wydanych przez nie orzeczeń, pomimo tego, że państwa zobowiązują się do ich wykonywania. Wiadomo jednak, że wykonywanie orzeczeń uzależnione jest w dużej mierze od woli politycznej państwa co wpływa nań. Państwa bowiem nie wyposażyły trybunałów w środki zapewnienia do wykonywania orzeczeń. Jest to konsekwencja wynikająca z faktu, że jurysdykcja trybunałów praw człowieka opiera się na zgodzie państw co do wykonywania wyroków.

Nie ma zatem systemu egzekwowania orzeczeń funkcjonującego na przykład w ramach Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Habilitantka w sposób zasadny podnosi, że chociaż orzeczenia trybunałów mają wiążący charakter, to jest to związanie bardziej teoretyczne, ponieważ w praktyce – jak dotąd – nie wypracowano skutecznego sposobu gwarantującego wykonywanie przez państwa wyroków. Stąd kwestie z tym związane są nadal wyzwaniem dla efektywności regionalnego sadownictwa praw człowieka. Zaakcentowany pesymizm nie przekreśla jednak wkładu trybunałów w jednolitą interpretację oraz implementację traktatów dotyczących ochrony praw i wolności jednostki w poszczególnych regionach, jak i ich wkładu w konsolidację uprawnień na świecie.

Zdaniem habilitantki należałoby powołać organy, które posiadanymi uprawnieniami gwarantowałyby wykonywanie wyroków trybunałów. Istnieje bowiem pokusa niewykonywania orzeczeń przez państwa, które nie są z nich zadowolone, co w konsekwencji może w ogóle prowadzić do rezygnacji przez nie z jurysdykcji trybunału.

Rozdział szósty monografii habilitantki odnosi się do praktycznej skuteczności regionalnych trybunałów praw człowieka i wyzwań współcześnie stojących przed nimi. Zawiera także podsumowanie całokształtu działalności trzech, uprzednio wymienionych trybunałów. Uważa także, iż konieczne byłoby zwrócenie uwagi na następujące kwestie:

- upływ czasu uzmysławia, jak istotną rolę w kształtowaniu rozwoju prawa międzynarodowego oraz praw i wolności jednostki stanowią trybunały praw człowieka i jaką daleką drogę prawną muszą przejść trybunały międzyamerykański i afrykański zanim osiągną prestiż należny trybunałowi praw człowieka,

- mimo różnych uwarunkowań takich jak historyczne, kulturowe i polityczno – społeczne oraz ekonomiczne, to reprezentują one najbardziej postępową instytucję zajmującą się ochroną praw jednostki,

- podejście państw do działalności omawianych trybunałów wymaga pozytywnych zmian, które przyczynią się do ich efektywności uwzględniających specyfikę prawną – polityczną i społeczno – ekonomiczną państw danego kontynentu.

Recenzowana przeze mnie monografia należy do pierwszej w polskiej sferze prawnomiędzynarodowej publikacji naukowej, która z punktu widzenia prawa międzynarodowego i administracyjnego porusza w sposób rzetelny i w miarę dogłębny tak istotną problematykę regionalnych trybunałów praw człowieka, utrzymując się w ich systemie.

Habilitantka słusznie uważa, że ustanowienie regionalnych trybunałów praw człowieka stanowi istotę zapoczątkowania rozwoju międzynarodowego prawa praw człowieka, które stanowią centrum działalności trzech trybunałów. Omawiana dysertacja trafnie oddaje specyfikę działalności regionalnych trybunałów praw człowieka w systemie prawa międzynarodowego publicznego. Ujęta forma omawianej monografii pozwala na wykorzystanie jej w nauce w sposób klarowny i praktyczny, który odzwierciedla rozwój naukowy habilitantki. Recenzowana rozprawa, ku mojemu zadowoleniu, spełnia kryteria pracy naukowo – badawczej i dysertacji habilitacyjnej, która zasili naukę polskiego prawa międzynarodowego.

Szczecin, dnia 2.06. ....2022r.

Prof.dr hab. Piotr Łaski

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu Szczecińskiego

ul. Narutowicza 17 A

70 – 240 Szczecin

Opinia członka Komisji

Habilitacyjnej w sprawie nadania lub odmowy nadania

Stopnia naukowego doktora habilitowanego dr Annie

Dąbrowskiej

W związku z Uchwałą nr 196 I/2022 r. Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie z dnia 20 kwietnia 2022 r. WPIP – 95/2022, mocą której powołano mnie na członka Komisji habilitacyjnej w postępowaniu habilitacyjnym w sprawie nadania lub odmowy nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego dr Annie Dąbrowskiej z jednoczesnym zobowiązaniem do sporządzenia opinii w sprawie całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Anny Dąbrowskiej, stwierdzam, co następuje:

A/ Sylwetka naukowa habilitantki:

Pani dr Anna Dąbrowska uzyskała tytuł zawodowy mgr administracji w roku 2004 na podstawie odbytych studiów na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie na kierunku : Administracja. W 2006 r. uzyskała dyplom potwierdzający otrzymanie tytułu mgr prawa na podstawie odbytych wyższych studiów magisterskich na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, kierunek: prawo.

Stopień doktora nauk prawnych Pani Anna Dąbrowska uzyskała w roku 2011, nadany Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej „ Skarga indywidualna do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu”, przygotowanej pod kierunkiem naukowym promotora Ks.dr hab.S. Fundowicza a recenzentami w przewodzie doktorskim byli : Ks.dr hab.K.Orzeszyna (prof. KUL) i dr hab. M. Muszyński (prof.UKSW –Warszawa)

W 2021 roku uzyskała dyplom potwierdzający otrzymanie tytułu Master of Laws

(LL.M) accredited by Apsley Business School – London w Collegium Hummanum Warsaw Management University z dnia 28 lutego 2021 r. na podstawie odbytych studiów podyplomowych.

Od 1 października 2014 r. jest zatrudniona na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Technologiczno – Humanistycznym w Radomiu, początkowo w Katedrze Prawa na Wydziale Ekonomicznym a od 1 października 2019 r. na Wydziale Prawa i Administracji w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji.

Jako osiągnięcie naukowe w dyscyplinie naukowej: prawo w rozumieniu art.16 ust.1 i ust. 2 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.j.w.) wskazuje monografię swojego autorstwa pt. "Regionalne trybunały praw człowieka. Analiza prawnoporównawcza ", Toruń 2021, ISBN: 978 – 83 – 8180 – 464 – 6, ss.340. Recenzentami wydawniczymi byli: dr hab.E.Dynia, prof.UR oraz dr hab. G.Koksanowicz, UMCS Lublin.

Recenzja naukowa monografii w załączeniu.

B/ Informacje o aktywności naukowej, w tym publikacjach naukowych:

Zainteresowania naukowe habilitantki, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, koncentrują się w trzech obszarach naukowych: pierwszym z nich jest sądownictwo międzynarodowe ,drugim sfera praw człowieka, trzecim prawo Rady Europy.

W odniesieniu do obszaru pierwszego habilitantka opublikowała następujące opracowania:

a/ Prawo do pomocy prawnej w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu, „Edukacja Prawnicza”, 2012, nr 1,

b/ Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wymóg formy pisemnej skargi indywidualnej. „Prawo europejskie w praktyce „, 2012, nr 3

c/ Usprawnienie działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, „ Prawo europejskie w praktyce”, 2013, nr 4

d/ Termin do wniesienia skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu – de lege lata i de lege ferenda, „ Palestra” , 2017, nr 5 (współautorstwo z T.Dabrowskim).

e/ The legal character of the Strasbourg European Court Judgments and their effects, „Jurysta”, 2014, nr 7/8 (współautorstwo z T. Dąbrowskim).

f/ Procedura wyboru sędziów ad hoc Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, „ Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne”, 2015, nr 1

g/ Dwudziesta rocznica utworzenia Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów – przegląd działalności, „ Studia Prawnicze PAN”, 2019, nr 1

h/ Dialog między regionalnymi trybunałami praw człowieka, „ Studia Prawa Publicznego „, 2021, nr 3

i/ Poprawka reguły 47 Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Materiały źródłowe, „Karpacki Przegląd Naukowy”, 2013, nr 4 (współautorstwo z T. Dąbrowskim)

W odniesieniu do działu: prawa człowieka i ich ochrona, znajdujemy odzwierciedlenie powyższej tematyki w następujących pozycjach:

a/ *Plaint to the ombudsman for citizen rights in wording of art.80 of the Constitution of the Republic of Poland*, *Tambow 2011* (współautorstwo z T. Dąbrowskim)

b/ *Instytucja skargi indywidualnej do Rzecznika Praw Obywatelskich UE (Ombudsmana UE)*, „*Prawo europejskie w praktyce*”, 2010, nr 1

c/ *Instytucja skargi konstytucyjnej*, „ *Prawo europejskie w praktyce*”, 2011, nr 10

d/ *Skrypt: Ochrona praw człowieka. Pojęcia, instytucje, systemy. Zarys wykładu*. Materiały dydaktyczne, Radom 2012

e/ *Ochrona praw człowieka. Teksty źródłowe. Materiały dydaktyczne*, Radom 2012

f/ *Normatywna treść prawa do zdrowia w europejskim, interamerykańskim i afrykańskim systemie ochrony praw człowieka (w:) Aktualne problemy prawa medycznego*, Radom 2018

g/ *The environmental right in the system of the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms – selected aspects*, „ *Environmental Protection and Natural Resources*”, 2020, vol.31, no. 4

h/ *The environmental right in the system of the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms. Som comments based on an individual complaint filed with the European Court of Human Rights on 7 September 2020 in the case Claudia Agostinho against Portugal and 32 other states*, „ *Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, 2021, t.XVI, nr 18

i/ *Ustanowienie organu ochrony praw dzieci i młodzieży*, „ *Studia Prawnicze KUL*”, 2016, nr 1965

j/ *Prawa dziecka w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.*, „ *Zeszyty Formacji Katechetów*”, 2017, nr 1

k/ *Zalety i wady Afrykańskiej Karty Praw i Dobrobytu Dziecka*, „ *Annales Universitatis Mariae – Curie Skłodowska, Ius Sectio G* „ , 2020, t.67, nr 2

l/ *Afrooz Kaviani Johnson, Julia Sloth – Nielsen, Child protection safeguarding and the role of the African charter on the Rights and Welfare of the child : Looking back and looking ahead* , „ *African Human Rights Law Journal* „, 2020, t.20, nr 2

W odniesieniu do działu: Prawo Rady Europy, znajdujemy odzwierciedlenie powyższej tematyki w następujących pozycjach:

a/ A. Dąbrowska, T. Dąbrowski, Rada Europy jako dobro wspólne społeczności europejskiej (w:) Służąc dobru wspólnemu, Lublin 2016

b/ A. Dąbrowska, Prawo do nietykalności mieszkania w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (w:) Nieruchomości – aktualne problemy prawne, Radom 2016

c/ A. Dąbrowska, M. Wikiński, Status ofiary naruszenia postanowień Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Karpacki Przegląd Naukowy, 2016, nr 1

d/ A. Dąbrowska, Aksjologiczne aspekty kontroli administracji publicznej przez Rzecznika Praw Obywatelskich (w:) Aksjologia prawa administracyjnego, t. Kraków 2017

e/ A. Dąbrowska, Aksjologia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka – wybrane aspekty (w:) Prawa człowieka we współczesnym świecie. Zagadnienia wybrane, Radom 2018

f/ A. Dąbrowska, Europeizacja materialnego prawa administracyjnego – wprowadzenie do problematyki (w:) Złożoność materialnego prawa administracyjnego, Radom 2018

g/ A. Dąbrowska, Standardy bioetyczne Rady Europy, Prawo i Więzy, 2019, nr 4

h/ A. Dąbrowska, Influence of the Law of the Council of Europe on Substantive Administrative Law in Poland. Selected issues, „ Studia Juridica Lublinensia”, 2020, vol.29,no.1.

C/ Wybrane aspekty osiągnięć dydaktycznych :

Od 1 listopada 2011 do 31 lipca 2014 habilitantka pracowała na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Kielcach w wymiarze pełnego etatu. Oprócz prowadzonych wykładów i ćwiczeń z przedmiotu prawo była członkiem Senatu.

Od 1 października ²⁰¹⁴ do chwili obecnej pracuje na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Technologiczno – Humanistycznym i. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, początkowo w Katedrze Prawa na Wydziale Ekonomicznym, następnie na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Prawnych w Katedrze Prawa (Zakład Prawa Publicznego). Po przekształceniach organizacyjnych uczelni pracuje w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji na Wydziale Prawa i Administracji UT-H Radom. Zdaniem habilitantki zajęcia dydaktyczne prowadzi na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia (Administracja) oraz na studiach jednolitych magisterskich (Prawo) i studiach licencjackich. Zajęcia prowadzi w formie wykładu jak i ćwiczeń z następujących przedmiotów:

- prawo międzynarodowe publiczne,

- sadownictwo międzynarodowe,
- system ochrony praw człowieka
- kontrola administracji publicznej
- instytucje prawa administracyjnego w Unii Europejskiej

W zakresie obowiązków należy do niej prowadzenie także seminariów licencjackich i magisterskich.

Od roku 2008, zdaniem habilitantki była promotorem oraz recenzentem kilkuset prac dyplomowych z zakresu prawa i administracji. Roku akademickim 2014 – 2015 wypromowała 22 magistrów i 42 licencjatów. Habilitantka do osiągnięć dydaktycznych zalicza opracowanie sylabusów do wyżej prowadzonych przedmiotów. W 2016 roku była oceniana przez kierownika katedry w zakresie dydaktyki i osiągnięć naukowych, otrzymując ocenę pozytywną. Do osiągnięć dydaktycznych habilitantka zalicza łączenie praktyki prawniczej, co wynika z wykonywania przez nią zawodu radcy prawnego.

W latach 2019 – 2021 brała udział w projekcie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju Uniwersytet Dzieciom (2018 – 2021) pełniąc funkcję asystenta koordynatora UT-H w Radomiu. Projekt ten finansowano ze środków Unii Europejskiej.

D/ Pomoce dydaktyczne:

1. A. Dąbrowska, Podstawy prawoznawstwa. materiały dydaktyczne, Radom 2012, ss.40
2. A. Dąbrowska, Ochrona praw człowieka. Teksty źródłowe. Materiały dydaktyczne, Radom 2012, ss.70
3. A. Dąbrowska, Treaty of Kanagawa and Japanese Unequal Treaties – hasło do Global Encyclopedia of Territorial Rights, ed.M. Kocsis, section: International Law, ed.K.W. Gray, wydawnictwo Springer.

E/ Udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych:

1. Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Współczesne wyzwania zarządzania, Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie, Karpackie Towarzystwo Naukowe w Krośnie, Łódź 15 lutego 2014 (referat „ Status ofiary naruszenia postanowień Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ”)
- 2/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Służąc dobru wspólnemu – Lublin KUL, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katedra Prawa Administracyjnego, Lublin 15 listopada 2014(referat „ Rada Europy jako dobro wspólne „ społeczności europejskiej „)
- 3/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Odpowiedzialność administracji i w administracji, Wydział Ekonomiczny UT-H Radom 13 maja 2015 roku (referat „Odpowiedzialność państwa w świetle Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności „)

4/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Odpowiedzialność ustrojowo – prawna Rzecznika, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT-H Radom 20 kwietnia 2016 r. (referat „ Modele ombudsmanów ds. dzieci w Polsce i we Włoszech - analiza prawoporównawcza”)

5/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Europeizacja prawa publicznego i prywatnego – aktualne problemy i nowe wyzwania, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT –H Radom 3 czerwca 2016 roku (referat „ Dostęp obywateli polskich do strasburskiego wymiaru sprawiedliwości”)

6/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Nieruchomości – aktualne problemy prawne, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT –H Radom 10 czerwca 2016 roku (referat „ Prawo do nietykalności mieszkania w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu”)

7/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Aktualne problemy prawa medycznego, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT –H Radom 12 stycznia 2018 roku(referat „ Prawo do zdrowia w europejskim, interamerykańskim i afrykańskim systemie ochrony praw człowieka „)

8/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. Aktualne problemy prawa medycznego, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT-H Radom 25 stycznia 2019 roku (referat „ Hard law Rady Europy jako źródło prawa medycznego „)

9/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa online, pt. Pandemia Covit – 19 Aspekty polityczne, społeczne, ekonomiczne i prawne, Center for American Studies, Wydział Prawa i Administracji UAM Poznań 12-13 grudnia 2020 roku (referat „ Dialog między regionalnymi trybunałami praw człowieka w obliczu Covit – 19”)

10/ Ogólnopolska Konferencja Naukowa, pt. Zagrożenia dla ludzkości, UW, UMC-S Lublin, Warszawa – Lublin 16-17 stycznia 2021 (referat „ Rozważania dotyczące zmian klimatycznych na podstawie skargi młodzieży portugalskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu”)

11/ Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. Back to the future: a Chance for global leadership in today s world Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego Lwów, 23 kwietnia 2021 (referat Back to thf uture. A look at roots and current reality of the regional human rights court ; publikacja abstraktu (w:) Collection of the Scientific Materials International Scientific Conferens Lviv – Olsztyn 2021)

12/ Konferencja naukowa pt. Współczesne wyzwania międzynarodowej ochrony praw dzieci Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1 czerwca 2021 (referat „ Dziecko jako podmiot skarżący w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu”)

13/ Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. Back to the future : a Chance for global changes and opportunities, Wydział Stosunków Miedzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego, Lwów 28 czerwca 2021 (referat pt. A World court of Human Right an opportunity or a threat)

14/ Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. Back to the future: current generation in shaping of global patterns, Wydział Stosunków Miedzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu

Narodowego, Lwów 18 września 2021 (referat pt. The Climate Change Generation looks to their future)

15/ III Międzynarodowy Kongres Praw Człowieka pt. Prawa Człowieka – Bezpieczeństwo – Stosunki Międzynarodowe, Instytut Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 19-21 października 2021 (referat „ Res Interpretata – skutki prawne orzeczeń Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów”)

F/ Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach:

1/ Od 2021 roku habilitantka jest członkiem Grupy Polskiej Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego.

G/ Staże naukowe w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, czasu trwania stażu i jego charakteru;

1/ Staż naukowy na Wydziale Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego we Lwowie – 14.06.2021 – 30.06.2021

↓
01.07.2021 – 14.07.2021

H/ Udział w grantach naukowych:

1/ dr Anna Dąbrowska – realizacja grantu naukowego od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2016 pt. Nieruchomości – aktualne problemy prawne.

Habilitantka przygotowała opracowanie naukowe dotyczące „ Prawo do nietykalności mieszkania w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu „

2/ dr Anna Dąbrowska – realizacja grantu naukowego od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2016 „ Aksjologia stosowania i stanowienia prawa administracyjnego.

Habilitantka przygotowała opracowanie naukowe dotyczące: „ Aksjologiczne aspekty kontroli Rzecznika Praw Obywatelskich nad administracją publiczną”.

I/ Członkostwo w Radzie Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego :

1/ habilitantka została pismem Ministra Edukacji i Nauki z dn. 20 października 2021 wyznaczona do reprezentowania ministra do spraw Szkolnictwa Wyższego i nauki w Radzie Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego na kadencję 2021 – 2025.

J/ Pełnione funkcje na wyższej uczelni :

- 1/ Habilitantka pełniła funkcję członka zespołu przygotowującego wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kierunku studiów: prawo na Wydziale Ekonomicznym UT-H Radom (październik – grudzień 2014),
- 2/ Pełniła funkcję sekretarza Katedry Prawa na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT-H Radom (od 1 listopada 2015 do 30 września 2019),
- 3/ Funkcja członka wydziałowej Komisji d/ s Oceny Efektów Kształcenia (lata 2015 – 2019)
- 4/ Członek Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia, UT-H Radom (od 1 stycznia 2020),
- 5/ Przewodnicząca Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia i pełnomocnik Dziekana Wydziału Prawa i Administracji d/s Jakości Kształcenia UT-H Radom (od 1 stycznia 2020).

K/ Informacja o udziale w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych i międzynarodowych:

I/ Udział w komitetach organizacyjnych konferencji :

- 1/ Uczestnictwo w Komitecie Organizacyjnym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. Nieruchomości – aktualne problemy prawne, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT-H Radom (10 czerwca 2016),
- 2/ Uczestnictwo w Komitecie Organizacyjnym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. Aktualne problemy prawa medycznego, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UT-H Radom (12 stycznia 2018 i 25 stycznia 2019),

II/ Udział w komitetach naukowych konferencji

- 1/ Uczestnictwo w Komitecie Naukowym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. Odpowiedzialność administracji i w administracji, Wydział Ekonomiczny UT-H Radom (13 maja 2015)
- 2/ Uczestnictwo w Komitecie Naukowym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. Patologie w administracji, UT-H oraz Studenckie Koło Naukowe Administratywistów „ SKAUTH” UT-H Radom (18 maja 2015)
- 3/ Członkostwo w Komitecie Naukowym i Komitecie Organizacyjnym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym – aspekty prawne, ekonomiczne, społeczne, Wydział Ekonomiczny UT-H Radom , Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL Lublin, Zakrzew (10 czerwca 2015)

4/ Członkostwo w Komitecie Naukowym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. Europeizacja prawa publicznego i prywatnego – aktualne problemy i nowe wyzwania UT-H Radom (3 czerwca 2016)

5/ Członkostwo w Komitecie Naukowym Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. Back to the future: a Chance for global leadership in today's world , Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego, Lwów (23 kwietnia 2021),

6/ Członkostwo w Komitecie Naukowym Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. Back to the future: a chance for global changes and opportunities, Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego, Lwów (28 czerwca 2021),

7/ Członkostwo w Komitecie Naukowym Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. Back to the future: current generation in shaping of global patterns, Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego, Lwów (18 września 2021),

L/ Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z pełnionymi funkcjami :

1/ Rocznik Samorządowy (2014) – redaktor tematyczny (administracja międzynarodowa, prawo międzynarodowe publiczne)

2/ Rocznik Samorządowy (2015) – redaktor tematyczny (administracja międzynarodowa, prawo międzynarodowe publiczne)

3/ Współczesne kierunki badawcze młodych prawników i administratywistów, Olsztyn 2015 – udział w zespole recenzentów

4/ ABC Administracji, tom IX, Radom 2015 – udział w zespole recenzentów

5/ ABC Administracji, tom X, Radom 2015 – udział w zespole recenzentów

6/ ABC Administracji, tom XI, Radom 2015 – udział w zespole recenzentów

7/ Kontrola i nadzór w administracji samorządowej, Lublin 2015 – udział w zespole recenzentów

8/ Rocznik Samorządowy (2016) – redaktor tematyczny (prawo międzynarodowe publiczne

9/ Rocznik Samorządowy (2017) – redaktor tematyczny (prawo międzynarodowe publiczne

10/ Rocznik Administracji Publicznej (2016) – udział w zespole recenzentów

11/ Członek Rady Naukowej czasopisma „ Global Studies Review (Od nr 5/ 2021)

Ł/ Uczestnictwo w programach europejskich:

1/ Udział w projekcie międzynarodowym pt. New Skills – Learning for Success, realizowanym w latach 2016 – 2018 przez Stowarzyszenie „ Nowe Perspektywy „ gminę miasta Radom oraz brytyjskie placówki edukacyjne. Habilitantka w ramach współpracy była ekspertem w zakresie standardów międzynarodowych dot. prawa rodzinnego.

2/ Udział w projekcie międzynarodowym pt. New skills – New Opportunities for Life realizowanym od czerwca do listopada 2019 przez Stowarzyszenie „ Nowe Perspektywy” gminę miasta Radom oraz greckiego partnera – Stowarzyszenie Ergastiri . Habilitantka w ramach współpracy była ekspertem w odniesieniu do standardów międzynarodowych dot. dostępu do zatrudnienia osób społecznie wykluczonych (zwłaszcza niepełnosprawnych intelektualnie).

M/ Informacje o recenzowanych pracach naukowych publikowanych w czasopiśmie międzynarodowym:

1/ Recenzja artykułu naukowego opublikowanego w „ Environmental protection and Natural Resources „, wydawanego przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy , 2021,nr2

2/ Recenzja artykułu naukowego opublikowanego w „ Humanitarian Vision „ wydawanego przez Lviv Polytechnic National University, 2021,nr1

N/ Popularyzacja nauki :

1/Współorganizowała VIII Piknik Naukowy w Radomiu – prowadziła warsztaty polegające na przygotowywaniu pism procesowych (czerwiec 2017)

2/ Patronat nad projektem KLASA - jako reprezentantka Wydziału Prawa i Administracji w Radomiu. Cel projektu – szerzenie wiedzy prawniczej i kształtowanie postaw obywatelskich wśród uczniów od roku 2017

O/ Udział w zespołach konkursowych:

1/ Uczestniczyła w przygotowaniu konkursu wiedzy o prawie pt. Profesje prawnicze w Polsce, organizowanego przez Wydział Prawa i Administracji UT-H w Radomiu w roku akademickim 2019/2010

P/ Informacja o współpracy z otoczeniem społeczno – gospodarczym :

1/ Informacja o współpracy z sektorem gospodarczym

brak danych

2/ Wykonane ekspertyzy na zamówienie instytucji publicznych

a/ ekspertyza prawna dotycząca przekształcenia fundacji. Zleceniodawca: Fundacja Życie Cudem Jest (2015)

b/ ekspertyza prawna dotycząca uregulowania prawnego nadzoru nad stowarzyszeniami. Zleceniodawca: Hiperaktywni. pl (2015)

c/ ekspertyza prawna dotycząca skutków stwierdzenia nieważności gminnych aktów prawa miejscowego przez organ nadzoru. Zleceniodawca: Gmina Gmina Głowaczów (2016)

d/ ekspertyza prawna dotycząca kontroli działalności uchwałodawczej gminy. Zleceniodawca : Gmina Głowaczów (2016)

R/ Informacje naukometryczne

1/ Informacja o punktacji Impact Factor

Publikacje ukazały się w czasopismach bez Impact Factor

2/ Informacja o liczbie cytowani publikacji wnioskodawcy z uwzględnieniem autocytowań

Liczba cytowani - 1

Liczba autocytowań – 1

3/ Informacja o posiadanym indeksie Hirsch'a

Brak danych

4/ Informacje o liczbie punktów MEiN

Artykuły opublikowane w czasopismach naukowych bez Impact Factor – 66 punktów

Artykuły opublikowane w czasopismach naukowych bez Impact Factor (spoza wykazu) -
- 60 punktów

Rozdziały w monografiach zawartych w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe – 145 punktów

Rozdziały w monografiach spoza wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe – 25 punktów

łącznie: 296 punktów

KONKLUZJA

W konkluzji odnoszę się do kryteriów ujętych w art. 16 ust. 1 i ust. 2 cytowanej na wstępie Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.z 2018, poz.1789 z późn.zm.

Poddając ocenie dorobek naukowy Kandydatki, uzyskany po doktoracie, stwierdzam, że stanowi on znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej: prawo międzynarodowe publiczne.

Godny zaakcentowania jest także dorobek – badawczy, dydaktyczny, jak również organizacyjny uwzględniony w recenzji naukowej. Przytoczone powyższe aspekty, konstatuję, iż mogą stanowić podstawę w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

W dorobku naukowym Kandydatki obszarami naukowo – badawczymi są, uprzednio wskazane płaszczyzny z przewagą odnoszącą się do sfery praw człowieka, co stwarza sytuację monotematyczności. Zgrabnie natomiast łączy kwestie międzynarodowego prawa człowieka z prawem administracyjnym. Opiera się na działalności omówionych, nie pozbawionych szczegółów, regionalnych trybunałów praw człowieka. Przedstawione publikacje naukowe, w tym również obcojęzyczne, świadczą o pozytywnym rozwoju naukowym Kandydatki. Aczkolwiek Habilitantka ogranicza się do literatury w języku angielskim, a w mniejszym stopniu do literatury francuskojęzycznej a w minimalnym stopniu do literatury w języku hiszpańskim i języku niemieckim. Kandydatka bowiem omawiając działalność Międzyamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka uwzględniła w niewielkim zakresie literaturę hiszpańskojęzyczną, pozbawiając tym samym „wglądu „ w nią, co stanowi istotę działalności wymienionego trybunału.

Habilitantka wykazuje znajomość określonych preferencji naukowych odnoszących się do aktualnych nurtów prawnomiędzynarodowych. Stwierdzenie to jednak nie powinno być umniejszane brakami kierowania międzynarodowymi projektami badawczymi, udziałem w konsorcjach i sieciach badawczych i brakiem opieki naukowej nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego czy promotora pomocniczego. Nie należy to jednak do głównych kryteriów ocennych.

Uznaję, iż monografię habilitacyjną, jak i opublikowane artykuły charakteryzuje trafność ujętych tez i przejrzystość dowodzenia, co sprawia, że zawarte w nich analizy oraz konkluzje kończą się weryfikacją zgodną z obowiązującymi kanonami metodologii nauk prawnych.

Całokształt dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego spełnia wymogi określone Ustawą z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.z 2018 r. poz.1789 z późn.zm.) ; także na podstawie art.219 Ust.1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz.478 z późn. zm.), co zatem pozwala na stwierdzenie, iż Kandydatka posiada wystarczające przygotowanie do samodzielnej pracy naukowo – badawczej i dydaktycznej.

Popieram wniosek o nadanie Habilitantce w dalszym postępowaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie: prawo.

Szczecin, dnia 2. 06. ....2022r.

